

Reunahuomautuksia kahden arvostelun johdosta

1. Heikki Hurtt ja Johanna Laakso kirjoittavat Finnugor életrajzi lexikon (= FÉL) -nimisen julkaisun arvostelussa (Vir. 1990: 514–20): »Artikkelien kirjoittajia on kaikkiaan kahdeksantoista, kaksi näistä virolaista, loput unkarilaisia. Suurin osa heistä on Budapestin Eötvös Loránd -yliopiston piirissä toimivia fennougristeja.» (S. 514.) Jälkimmäisen lauseen muotoilu on tosin varovainen, mutta asiantunteamaton lukija kuitenkin saattaa uskoa, että on kysymys Budapestin yliopiston Suomalais-ugrilaisen oppituolin (laitoksen) tuotteesta. Haluaisin ehdottomasti sulkea pois tämän ymmärtämismahdollisuuden ja ilmoittaa, että FÉL ei ole valmistunut ja ilmoittanut Eötvös Lorándin tiedeyliopiston Suomalais-ugrilaisen kielitieteen laitoksessa. Todellakin FÉL on toimittajan yksityinen hanke ja saanut alkunsa suomalais-ugrilaisesta oppituolista riippumatta – ja meille tuntemattoman tuen turvin – ja

siitä on tullut sellainen kuin se on. Muuten kirjan tekijöiden joukossa ei juuri tapaa »fennougristeja» sanan suppeassa merkityksessä: artikkelien kirjoittajat ovat yleensä suomalais-ugrilaiden kansojen kulttuuriin suuntautuneita, enimmäkseen aloittelevia alan ihmisiä, joiden ammattitaito on kehittymätön tai rajoittuu fennougristiikan laitamille, joskin on varmasti totta, että heistä noin yhdeksän on jatkanut suomen kielen tai ehkä fennougristiikan opintojaan laitoksesamme. Sitä en tiedä, millainen osuus ja mahdollisuus näillä avustajilla on ollut FÉL:n ns. konseptin muotoilussa, enkä myöskään sitä, onko kirjan toimittaja ottanut huomioon kirjan kunnioitettavan kustannustoimittajan mielipiteen. Budapestin yliopiston Suomalais-ugrilainen laitos sanoutuu siis irti FÉL:stä ja tekee tämän painettuna tunnetuksi siksi, että se yhtyy Hurttan ja Laakson yhdessä kirjoittaman kritiikin lähes joka riviin. Kirjan vieläkin lukuisampien virheiden puolustuksena emme pidä sitä, että se on julkaistu »käsikirjoituksena».

2. Virittäjän samassa numerossa ilmestyi Tapani Salmisen arvostelu Denis Sinorin toimittamasta The Uralic languages -nimisestä kokoomateoksesta (Vir. 1990: 493–502). Salmisen havainnot ovat asiallisia, mutta paikoin en pidä asiaan kuuluvina hänen kriittisiä mielipiteitään. Arvostelija itsekin mainitsee, että tämän niteen toimittaminen ja painoon valmistaminen on vienyt pitkän ajan, ja välillä kuluneiden vuosien aikana on syntynyt paljon uusia tuloksia, etupäässä sameodologiassa. Tätä seikkaa sopii valaista enemmänkin.

Esitelty kirja ehti markkinoille vuoden 1988 lopussa (käytännössä 1989). Sen sijaan sen toimittaminen alkoi 1970-luvun jälkipuoliskolla; oma avusteeni valmistui 1978 ja pääsi valtameren taakse. Vedosvaiheessa minun oli mahdollista soluttaa bibliografiaan kaiken kaikkiaan ainoastaan muutamia tärkeimpiä 1979 ja 1980 ilmestyneitä julkaisuja. Asia oli niin, että tutkielman kirjoittamisen ja ilmestymi-

sen väliä oli kymmenen pyöreää vuotta. Siten minä ja ne, jotka saivat valmiiksi heille uskotun työn nopeasti (esimerkiksi Tibor Mikola), joutuivat paljon epäedullisempaan asemaan kuin ne, joiden artikkelit valmistuivat vuosien mittaan (80-luvun puolivälissä). Meitä kuitenkin punnitaan samalla mitalla, mikä mielestäni ei vastaa fair playn sääntöjä. Esittelijä tarkastelee ja arvostelee (s. 495) omaa julkaisuani – ja osittain Mikolankin julkaisua – pääasiassa Janhusen v. 1984 ja 1989, Künnapin v. 1987 ja vieläpä Salmisen v. 1990 ilmestyneiden tutkimusten pohjalta. Hän ei tee kuten Janhunen (FUF 50: 96–100), joka arvioi teoksen kokonaisuutena Salmisen tavoin, mutta hän tekee sen pidättyvästi ja kunnioittavan suhteellisuudentajuisesti. Salminen on tietenkin oikeassa siinä, että artikkelini on vuoden 1968 krestomatiani tiivistelmä, mutta annettu laajuus ja kuvailevan näkökulman aiheuttama rajoitus pakottivat tähän ennalta ja loogisesti sekä minut että toisetkin avustajat.

Näitä asioita jälkeinpäin pohtiessa en edes voisi sanoa, millä tavoin tekisin jonkin samantyyppisen työn. Varmaankin toisin kuin vuosikymmeniä sitten, mutta pelkään, että silloin olisi käsitteellisiä ja terminologisia eroja minun ja arvostelijani kesken, eikä luonnollisestikaan vain samojedologian osalta.

Teoksen loppuarviointina Salminen hahmottelee uralilaisen käsikirjan ideaalisen mallin (s. 502). Hänen luonnostelmansa ohjelma on sympaattinen ja innoittava, ja uskon, että ilmaantuu rohkeita yrittäjiä, jotka toteuttavat sen ennen pitkää vanhentumisen vaaran uhalakin.

PÉTER HAJDÚ
Budapest